

Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

МАТЕРІАЛИ

XXXIV Міжнародної краєзнавчої
конференції молодих учених

“КРАЄЗНАВСТВО ТА ПАМ’ЯТКОЗНАВСТВО”,

присвячена 50-річчю Українського товариства охорони пам’яток історії і культури

9 грудня 2016 р.

Харків

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ЗМІСТ

Від оргкомітету	7
Альков Володимир Епідемії революційної доби: холера й тиф на Харківщині 1919 року.....	8
Арістархова Марина Роль Никанора Харитоновича Онацького в створенні Сумського художнього музею.....	10
Безрукова Тетяна Пам'яткоохоронна робота краєзнавців у селищі Буди Харківської області. Перемоги та поразки.....	11
Бліндер Степан Олицький колегіум у працях дослідників XIX –початку XX ст.	14
Боженко Анастасія Модерне місто другої половини XIX ст. як сандість центру/периферії (на матеріалах м. Харкова).....	19
Буданий Микола Шотландська присутність на руських землях Речі Посполитої за письмовими джерелами XVI – I пол. XVII ст.	20
Бутенко Юрій Преподавание краєведения в Змиевском лицее № 1 имени З. К. Слюсаренко на современном этапе.....	23
Вар'ян Оксана Пам'ятки історії — будівлі як складові формування колективної ідентичності.....	25
Вус Надежда Памятник старины в вымирающем селе.....	26
Гламазда Владимир «Записки Д. А. Хилкова» как источник по истории Харьковщины 1885–1892 гг.	28
Гнатченко Ганна «Потебніана» у структурі особового архівного фонду професора О. В. Ветухова (1869–1941) (на матеріалах Музею історії ХНУ імені В. Н. Каразіна).....	29
Гуменяк Андрій Ставлення домініканців львівської архідієцезії до греко-католиків у другій половині XIX – 30-х рр. XX ст.	31
Добровольська Ірина Картографічне відображення поховань вчених-географів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.....	35
Исофатова Эмма Сохранение памяти об оккупации Харькова в годы Великой Отечественной войны: мемориалы и памятные места.....	36

4. Чуткий А. Нариси з економічної історії України. Книга 2. Становлення житниці Європи (друга половина XV – перша половина XVII ст.) / А. Чуткий. — К.: Темпора, 2015.
5. Cześćl J. Sejm warszawski 1649–50 r. / J. Cześćl. — Wrocław, 1977.

Бутенко Юрий

(Змиевское научное краеведческое общество, президент)

ПРЕПОДАВАНИЕ КРАЕВЕДЕНИЯ В ЗМИЕВСКОМ ЛИЦЕЕ № 1 ИМЕНИ З. К. СЛЮСАРЕНКО НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Преподавание краеведения имеет на Слобожанщине довольно давнюю историю — ещё в начале XX века в средних учебных заведениях читался курс родинovedения [6]. Тем не менее, краеведение и сейчас ещё не вошло в число тех предметов, которые имеют гордое название «основных» и достаточное количество часов преподавания.

Актуальность же краеведения как междисциплинарного предмета несомненна, поскольку понятие Родины начинается с родной улицы, родного села (города) и того историко-этнографического региона, в котором родился. В этом отношении педагогический опыт Змиевского лицея № 1 имени З. К. Слюсаренко представляет определённый интерес и новизну.

Если обратиться к учебным пособиям, то мы увидим тот же недостаток, что и в учебниках по истории и географии — широкое обобщение (по Слободской Украине, в нашем случае). Вряд ли такой подход уместен, ибо краеведение подразумевает региональную географию и региональную же (или ещё уже, локальную) историю. Так, например, огромная часть материала в учебном пособии по харьковщиневедению посвящена городу Харькову [8].

Поэтому преподавание краеведения должно опираться на местную краеведческую литературу, публикации в местной прессе и местные же источники. В Змиевском лицее № 1, помимо преподавания курса харьковщиневедения, работает музейный комплекс, содержащий в своих фондах значительное количество рукописей, писем, книг, фотографий, документов. На базе музейного комплекса создан кружок «Юные краеведы». И если харьковщиневедение преподаётся один раз в две недели, то указанный кружок работает три раза в неделю, охватывая две группы по 19 человек.

Результатом такої роботи является публікація юними краєведами біографій знаменитих земляків [2; 4 и др.], заслужених учителів лиця [5; 7], изучение источникової бази по історії Змієвського району [3], а также конкурсні дослідження в Малій академії наук [1].

Сказанное позволяет сделать два основных вывода. Во-первых, работа кружков и школьных музеев, как форма преподавания краеведения, является эффективной и далеко ещё не исчерпавшей всех своих возможностей. Вместе с тем, следует отметить острую необходимость создания и внедрения учебных пособий с более узкими географическими рамками (уровня населённого пункта и района), а также увеличение количества часов, отведённых на изучение харьковщинуведения. Также, вероятно, имеет смысл ввести градацію в преподаванні історії і географії рідного краю: 8 клас — краєведення рідного села (города), 9 клас — краєведення району и, наконец, 10 клас — краєведення історико-етнографічної зони в цілому.

ЛИТЕРАТУРА

1. Зміївський край за часів сталінізму (1921–1953 рр.) : Збірка дослідницьких робіт / Ю. О. Солдатенко, А. С. Богацька, В. В. Майстро, Є. В. Полях; упоряд. та наук. ред. Ю. О. Коловрат-Бутенко. — Х. : Мачулін, 2016.
2. Калітіна К. Капела учителів міста Змієва / К. Калітіна // Вісті Зміївщини. — 2011. — 28 жовтня. — С. 3.
3. Маковецкая В. М. Типология и критический анализ письменных исторических источников по истории Змієвського району 1964–1985 годов / В. М. Маковецкая // Змієвское краєведення. — 2016. — № 2; URL : [zsls.esrae.ru / 21-35](http://zsls.esrae.ru/) (дата обращения: 24.10.2016).
4. Нанака Р. Перехід Зміївської середньої школи № 1 до кабінетної системи викладання / Р. Нанака // Історія Змієвського краю. — Змієв. — 25.10.2011. — Режим доступу : <http://colovrat.at.ua/publ/6-1-0-134> (дата звернення : 18.09.2016).
5. Обозна Д. С. Зміївський лицей № 1 у облнччях. Світлана Василівна Хохітва / Д. С. Обозна // Вісті Зміївщини. — 2016. — 21 жовтня. — С. 7.

6. Природа и население Слободской Украины. Харьковская губерния / Д. К. Педаев, А. С. Федоровский, В. Г. Аверин, В. И. Талиев, Н. Ф. Сумцов. — Х., 1918.
7. Свинаренко В. В. Зміївський ліцей № 1 у облнчччч. Валентина Василівна Титаренко / В. В. Свинаренко // Вісті Зміївщини. — 2016. — 13 жовтня. — С. 8.
6. Харківцинознавство : Навчальний посібник для учнів 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. — 3-є вид., перероб. й доп. — Х., 2011.

Вар'ян Оксана

(ЗНУ, здобувач)

ПАМ'ЯТКИ ІСТОРИЇ — БУДІВЛІ ЯК СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Суспільно-політичні зміни в Україні, спричинені Револуцією гідності, сприяли активізації уваги дослідників до проблем формування національної політики пам'яті, започаткували процес переосмислення радянського минулого, сучасного культурного та публічного просторів. Складовою публічного простору, яка стала об'єктом пильної уваги громадськості та предметом гострих дискусій, виступили об'єкти культурної спадщини. В якості маркерів міського простору пам'ятки впливають на формування колективної ідентичності. Меморіальні споруди, до яких належать будівлі-пам'ятки, виконують функцію місць пам'яті, виступають символами простору, що обумовлює актуальність їх дослідження як складової формування колективної ідентичності.

Дослідженню місць пам'яті присвячені праці П. Нора, А. Аасгард, публічний простір аналізується Х. Арндт. До теорії місць пам'яті, колективної пам'яті звертались вітчизняні дослідники Г. Денисенко, О. Денисенко, В. І. Огієнко, О. М. Любовець, Л. Нагорна, О. П. Розумная, Г. Фесенко та ін.

Метою даної роботи є спроба дослідження символічного простору, утворюваного в процесі переосмислення пам'яток історії — будинків м. Мелітополь Запорізької області, пов'язаних із встановленням радянської влади. В якості символів пропаганди дані споруди, бу-